

REGIONALE
LANDSCHAPPEN

ACTIEPLAN

STERKE LIMBURGSE LANDSCHAPPEN

2025-2030

*Voor een klimaatrobuust
strekenbeleid*

AANLEIDING

Limburg is **koploper** als het gaat om **innovatieve ideeën, natuur, klimaat en duurzaam toerisme**. Veel Limburgse initiatieven vormen de blauwdruk voor projecten elders in Vlaanderen. Denk maar aan het fietsroutenetwerk, het Nationaal Park Hoge Kempen, de gemeentelijke adoptiesoorten, ons mijn- en ander erfgoed of het provinciaal waterbeleid. Ook Wandelen in Limburg is het resultaat van een vruchtbare samenwerking op provinciaal niveau.

De grote urgentie (biodiversiteit, klimaat, landbouw, droogte, wateroverlast, ...) en de immense verantwoordelijkheid die we dragen als groenste, meest biodiverse provincie van Vlaanderen dwingen ons om de komende vijf jaar een tandje bij te steken om die koplopersfunctie te behouden en versterken. We staan nu op een belangrijk keerpunt wat de klimaat- en biodiversiteitscrisis betreft. Ook de coronacrisis leerde ons een belangrijke les: een gezonde leefomgeving en kwaliteitsvolle landschappen zijn essentieel voor onze fysieke en mentale gezondheid.

UITVOER RUIMTEPACT EN LANDSCHAPSDEAL

Als neutrale terreinpartner met een ruime ervaring op het vlak van gebiedsgerichte landschapswerking, voeren de Limburgse Regionale Landschappen landschapsambities uit het **provinciaal Ruimtepact 2040**¹ uit. We werken al decennialang met succes samen met de provincie.

De recente, Vlaamse erkenning van verschillende Limburgse streken als Landschapspark of Nationaal Park, geeft een gezonde impuls aan de betrokken regio's. Willen we de stevige ambities waarmaken die de coalitiepartners aangingen om de goedgekeurde masterplannen te realiseren, dan moeten we een versnelling hoger schakelen.

Bovendien zijn er ook prachtige, Limburgse streken die geen officiële Vlaamse erkenning kregen, maar die net zo waardevol zijn én gevoelig voor landschapsgebonden problemen als wateroverlast, biodiversiteitsverlies, droogte en erosie. Ook deze regio's verdienen een goede ondersteuning vanuit de provincie om hun troeven volop uit te spelen en hun kansen te benutten. De Regionale Landschappen kunnen ook hier een belangrijke rol spelen en een essentiële bijdrage leveren aan deze belangrijke taak van de provincie.

Veel gemeenten werken al langer samen in een gebiedscoalitie of gingen een engagement aan in de aanloop naar de erkenning als Nationaal Park of Landschapspark. Samen kunnen we in Limburg het maximale uit deze samenwerkingen halen, en ook een significant verschil realiseren voor de gebieden die (nog) geen Vlaamse erkenning kregen.

Met de **Landschapsdeal**² streven de Vlaamse Regionale Landschappen en partners tegen 2030 naar een structureel, efficiënt en innovatief beheer voor de landschappen in heel Vlaanderen, met onderling afgestemde beheervisies. Om dit te kunnen realiseren, is het essentieel dat de Landschapsdeal onderdeel uitmaakt van de bestuursakkoorden. **Zo kunnen we van een ad hoc en projectmatige werking opschalen naar een structurele aanpak vanuit een gedragen, provinciebrede visie.**

1 <https://www.ruimtepact2040.be/beleidskaders/openruimteschakels>

2 <https://www.regionalelandschappen.be/ambassadeurs-van-het-landschap>

https://www.regionalelandschappen.be/assets/afbeeldingen/projecten/2024%20ambassadeurs/2024_BA_landschapsbeheer_def.pdf

WAT WE VRAGEN

Om een gebiedsgericht strekenbeleid te voeren, hebben we nood aan **een sterke provincie Limburg**, zodat we als Regionale Landschappen het **Actieplan Sterke Limburgse Landschappen 2025-2030** kunnen realiseren. Als gedreven coalitiepartners hebben we al decennialang een trouwe en onmisbare partner aan het Limburgse provinciebestuur. Vandaag zijn de uitdagingen groter dan ooit – maar liggen de oplossingen ook binnen handbereik.

Daarom vragen we de Vlaamse overheid om de provincie Limburg meer middelen toe te kennen. Zo kan de provincie haar verantwoordelijkheid op het vlak van klimaat en biodiversiteit, die hoger ligt dan die van andere Vlaamse provincies, opnemen. Daarnaast vragen we dat het provinciebestuur meer middelen toewijst aan de betrokken beleidsdomeinen, omdat de uitdagingen groter en urgenter zijn dan ooit tevoren. Met deze bijkomende, financiële impuls kunnen de Regionale Landschappen en de Provinciale diensten meer dan ooit samenwerken aan biodiverse, klimaatbestendige landschappen die fungeren als hefboom voor een duurzame, landschapsgebonden economie.

De 10 Limburgse streken zoals gedefinieerd in het Ruimtepact 2040.

DE REGIONALE LANDSCHAPPEN IN EEN NOTENDOP

Regionale Landschappen zijn **onafhankelijke** vzw's die zorg dragen voor landschappen, met een sterke focus op typische streekkenmerken. De dagelijkse werking omvat **landschapszorg**, het behouden en openstellen van landschappelijk en ander waardevol **erfgoed** en het versterken van de **biodiversiteit**. We richten het landschap op een **klimaatbestendige** manier in, met voldoende ruimte voor **water**. Door beekvalleien opnieuw in te richten als de natuurlijke sponzen die ze eeuwenlang waren, gaan we zowel droogte als wateroverlast tegen.

Verder focussen we op **landschapsbeleving** zodat mensen, met respect voor het landschap, weer in contact komen met de natuur en het typische streekkarakter. Dit verhoogt het draagvlak voor landschapszorg én geeft de lokale economie een boost.

Om dit te bereiken, zetten we **partnerschappen** op met alle relevante actoren, van natuurverenigingen over lokale besturen tot toeristische organisaties, erfgoedverenigingen, jagersverenigingen en landbouwers. We zorgen mee voor de realisatie van het **beleid van de gemeenten, de provincie, Vlaanderen en Europa**. De provincie vormt een onmisbare partner en de belangrijkste structurele financierder in dit verhaal. Verder werken we ook samen met de **gemeenten**, die we zoveel mogelijk **ontzorgen**. Dit doen we onder meer via advies, concrete projecten en de inzet van arbeidersploegen uit de sociale economie. Deze arbeiders zijn onmisbaar bij het onderhoud van het landschap en de wandelroutes.

In Limburg zijn drie Regionale Landschappen actief: *Regionaal Landschap Kempen en Maasland (RLKM)*, *Regionaal Landschap Lage Kempen (RLLK)* en *Regionaal Landschap Haspengouw en Voeren (RLHV)*.

WWW.RLHV.BE

WWW.RLKM.BE

WWW.RLLK.BE

CONCRETE UITDAGINGEN EN AMBITIES

1. Biodiverse en historische landschappen

Limburg is **Vlaams kampioen biodiversiteit**. Maar liefst 90 % van de bedreigde soorten in Vlaanderen komt voor in Limburg en 40 % van de Vlaamse natuurgebieden ligt in onze provincie. Veel van de op Vlaams of zelfs Europees niveau bedreigde soorten komen nog (bijna) uitsluitend in Limburg voor. Dat brengt een **grote verantwoordelijkheid** met zich mee. In onze provincie vind je ook nog veel (relicten van) historische landschappen. Niet alleen kennen oude landschappen een hogere natuurwaarde en veel biodiversiteit, ze vertellen ook de geschiedenis van de mens in het landschap.

Limburg is tevens Vlaams kampioen wat betreft **variatie aan landschappen**: uitgestrekte naaldbossen, heide en duinen, boomgaarden met compacte Haspengouwse kerkdorpjes, de meanderende Maasvallei, meer dan duizend vijvers in De Wijers, de mijnstreek met haar terrils en cités, het heuvel- en weidelandschap van Voeren. Maar ook steden met een grote historische waarde en een rijke geschiedenis zoals Tongeren, Sint-Truiden, Maaseik en Bree of zelfs het industriële landschap van het Albertkanaal.

Die verscheidenheid bepaalt de Limburgse identiteit, de kwaliteit van onze leefomgeving én de aantrekkingskracht van de provincie. Het is onze **ruimtelijke regionale eigenheid** die we moeten koesteren en beschermen.

In verhouding gaan er nog altijd minder menskracht en middelen naar de Limburgse natuur en haar landschappelijk erfgoed dan deze cijfers en uniciteit rechtvaardigen. Toekomstige ruimtelijke ingrepen moeten zo goed mogelijk afgestemd en geïntegreerd worden in de ruimtelijke en landschappelijke eigenheid van Limburg.

Ook in Limburg staan de **biodiversiteit en het uniek landschappelijk erfgoed onder grote druk**. Ondanks de terugkeer van enkele iconische soorten, zijn heel wat planten en dieren met uitsterven bedreigd en zijn er ernstige problemen met invasieve exoten. Dagelijks verdwijnen nog stukjes natuur, terwijl er nauwelijks beschermd natuurgebied bij komt.

Tussen 1976 en 2000 verdubbelde de bebouwde oppervlakte in Vlaanderen. De overgebleven open ruimte is bovendien **versnipperd**. Een ernstig probleem voor planten en dieren die nood hebben aan grotere leefgebieden of uitwisseling met andere populaties.

De provincie stelde per gemeente een **natuurverbindingsrapport** op dat kansen voor bijkomende **natuurverbindingen** in kaart brengt. De Regionale Landschappen hebben een ruime ervaring op dit vlak en kunnen als geen ander de brug slaan naar lokale actoren en inwoners. We zijn reeds actief in landbouwgebied en andere open ruimten buiten de natuurgebieden, Nationale Parken en Landschapsparken. Het is net daar dat natuurverbindingen het meest zinvol blijken.

De focus ligt op de **prioritaire soorten** voor Limburg, zoals vastgelegd door het onafhankelijke Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO). Prioritaire soorten zijn zeldzame en kwetsbare dieren en planten die voor hun voortbestaan grotendeels afhankelijk zijn van de Limburgse open ruimte. Limburg telt maar liefst 231 prioritaire soorten. Dat is meer dan de andere provincies.

Verder werken we ook rond het beheer van **invasieve** soorten en helpen we bij de implementatie van programma's voor beheer en controle van deze schadelijke soorten in Limburg, wat nodig is om inheemse habitats en soorten te beschermen.

De Regionale Landschappen kiezen steeds voor een integrale aanpak, waarbij we het landschap als een geheel bekijken en rekening houden met alle functies en actoren die binnen dat landschap van belang zijn.

De komende 5 jaar verhogen we gevoelig onze inzet op deze acties voor het versterken van biodiverse en historische landschappen, en dat over het volledige grondgebied van de drie Limburgse Regionale Landschappen:

- De **bescherming van kwetsbare soorten**. De lijst van de voor Limburg prioritaire soorten fungeert als leidraad bij al onze terreinacties.
- Werken in **belangrijke habitats**, zowel in natuurgebieden waar de Regionale Landschappen (mee) actief zijn, als in de open ruimte buiten natuurgebieden, waaronder parken, kasteeldomeinen en landbouwgebied. We focussen daarbij zowel op herinrichting als op vakkundig onderhoud³.
- **Ecologische verbindingen**, via o.a. de aanplant en het gericht beheer van lineaire landschapselementen zoals hagen, houtkanten, snoeren van poelen en bomenrijen, bermen en holle wegen.
- **Beheer van invasieve soorten** die schadelijk zijn voor de Limburgse biodiversiteit.
- **Sensibilisering**, in samenwerking met de gemeenten, van inwoners, landbouwers, en andere stakeholders over de aanwezigheid, het belang en de behoeften van specifieke soorten.
- **Inrichting en consequent onderhoud van bewegwijzerde routes**. Hiermee leiden we stromen wandelaars en fietsers in goede banen, en zetten in op een goede spreiding in tijd en ruimte om kwetsbare gebieden te ontzien.

³ Zie enkele voorbeelden: <http://rlhv.be/content.aspx?App=Projecten&ThemaId=2>

- **Het behouden, herstellen en versterken van erfgoedwaarden**, door landschappelijke, archeologische en kleinere bouwkundige erfgoedelementen mee op te nemen in onze terreinacties. Deze vormen vaak belangrijke toeristische troeven en dragen bij aan het typische karakter van onze landschappen.
- We laten **landschapsbiografieën en landschapskarakterisaties** opmaken voor elke regio in Limburg. Deze dienen als leidraad voor acties, nu en in de toekomst, en helpen ons om het streekgevoel en –begrip bij stakeholders, inwoners en toeristen aan te wakkeren.

4 Zie enkele voorbeelden: <https://www.rllk.be/erfgoed>

2. Klimaatbestendige sponslandschappen

Limburg heeft **sterke klimaatambities** en was jarenlang koploper op dit vlak. Tussen 2008 en 2020 daalde de CO₂-uitstoot op Limburgs grondgebied met 29%. (Bron: [Klimaatcijfers \(limburg.be\)](https://www.klimaatcijfers.limburg.be))

We zijn echter nog ver verwijderd van de doelstelling van 40% daling tegen 2030 en klimaatneutraliteit in 2050. Veel hangt af van de concrete uitvoer van de gemeentelijke klimaatplannen. De Regionale Landschappen kunnen sterke bondgenoten vormen voor de provincie en lokale besturen **bij de uitvoer van deze gemeentelijke klimaatplannen**.

Bij terreinacties houden de Limburgse Regionale Landschappen steeds rekening met het klimaat. Daarbij streven we naar **natuurlijke oplossingen** om CO₂ vast te houden, onder meer door vergroening van de open ruimte, ook in landbouwgebied, en aanplant en onderhoud van kleine landschapselementen zoals houtkanten, waardevolle graslanden en bomen. Het behoud en goed beheer van historische kleine landschapselementen met grote natuur- en erfgoedwaarden versterkt de klimaatrobustheid van ons landschap. Ook het beschermen van de **Limburgse veengebieden** is belangrijk, aangezien er heel veel CO₂ vrijkomt wanneer deze gebieden uitdrogen.

De Regionale Landschappen maken onze provincie aantrekkelijker, wat bijdraagt aan lokaal, duurzaam toerisme als alternatief voor minder duurzame vormen van toerisme en vrijetijdsbesteding. Voor de inrichting van wandelgebieden heropenen we trage wegen, die vaak ook gebruikt worden voor verplaatsingen naar school en werk. Tot slot is ook de inzet op korte keten, via projecten als **Straffe Kost**⁵, gunstig voor het reduceren van de uitstoot van broeikasgassen.

Samen werken we aan **klimaatbestendige landschappen** waar klimaatgerelateerde problemen zoals erosie, droogte en overstromingen minder spelen.

Water is een van de grootste klimaatuitdagingen. We moeten de handen uit de mouwen steken om van de Limburgse open ruimten **weerbare waterlandschappen** te maken.

Het afgelopen decennium maakte het Limburgse (en Vlaamse) beheer van waterlopen een grote verandering door: het zo snel mogelijk afvoeren van overtollig water naar de zee blijkt niet gunstig voor natuur en landbouw, en leidt vaak net tot overlast in woonkernen. De klimaatverandering met haar extreme weersomstandigheden verergert dit probleem gevoelig, zoals we helaas onder meer ondervonden tijdens de noodlottige zomer van 2021.

Door **valleien natuurlijker in te richten** en waterlopen meer ruimte te geven, onder meer via hermeandering en het herstel van natuurlijke oevers, kunnen we zowel wateroverlast als droogte inperken. Als we waterlopen de kans geven om, bij zware regenval, te overstromen op plekken waar dat niet voor overlast zorgt, vermijden we overstromingen in woonkernen en landbouwgebied. Bovendien kan er zo meer water in de grond sijpelen.

⁵ <https://www.straffekost.eu/>

We gaan daarbij integraal te werk en kijken naar de vallei als geheel. Zo kunnen de waterloop en de natuur hun werk doen en worden onze valleien opnieuw de **natuurlijke 'sponsen'** die ze ooit waren. Op die manier gaan we droogte tegen en kan de grondwatertafel zich aanvullen.

Ook de kwaliteit van het water blijft een werkpunt. De **waterkwaliteit** neemt langzaam maar zeker toe in de Limburgse wateren. Toch blijven overstorten en gebrekkige riolering zorgen voor een slechte waterkwaliteit in veel van de 1.800 km waterlopen in Limburg. Ook hier biedt het natuurlijker inrichten van valleien, iets waar de Regionale Landschappen volop op inzetten, een deel van de oplossing.

De **watercoördinatoren** die we in het kader van dit actieplan willen aanwerven (zie conclusie), geven uitvoer aan concrete acties en stemmen af met andere projecten en actoren. Zo kunnen de Regionale Landschappen een belangrijke bijdrage leveren aan het uitvoeren van de Blue Deal voor Limburg.

De komende 5 jaar verhogen we gevoelig onze inzet op deze acties om de oppervlakte en kwaliteit van klimaatbestendige sponslandschappen te vergroten, en dat over het volledige grondgebied van de drie Limburgse Regionale Landschappen:

- Ondersteuning bij het bereiken van de **klimaatdoelen** van 40% minder CO₂-uitstoot tegen 2030 en klimaatneutraliteit in 2050. Dit doen we via concrete terreinacties die focussen op natuurlijke oplossingen (nature based solutions). Zo kunnen we Limburg wapenen tegen klimaatgerelateerde uitdagingen zoals erosie, droogte en overstromingen.
- **Vergroenen van de openbare ruimte** via aanplant en vakkundig onderhoud van kleine landschapselementen zoals houtkanten, graslanden en bomen.
- **Duurzaam toerisme en recreatie stimuleren** door wandel- en fietsroutes aantrekkelijker te maken en te promoten.
- **Trage wegen** openstellen.
- Bescherming van Limburgse **veengebieden**, die veel CO₂ bevatten.
- De **natuurlijke loop van waterlopen herstellen** en water meer ruimte geven waar dat niet voor overlast zorgt.
- De **Limburgse valleigebieden versterken**, in samenwerking met eigenaars, landbouwers en bewoners, door de aanplant van kleine landschapselementen, de aanleg van natuurlijke buffers langs de waterloop en soortgelijke terreinacties.
- Implementatie van **landschappelijk geïntegreerde waterbuffers** en andere natuurlijke oplossingen om water te bergen om overstromingen en droogte tegen te gaan.

- De **natuurlijke sponswerking van onze landschappen herstellen** zodat er meer water in de bodem kan sijpelen⁶.
- Het **verbeteren van de waterkwaliteit** door de zuiverende werking van de natuur alle kansen te geven.
- ...

⁶ Zie enkele voorbeelden: <https://rlkm.be/wat-doen-we/klimaat/>

3. *Duurzame landschapseconomie*

Natuur en natuurlijk ingerichte landschappen bieden socio-economische voordelen. Naast de talloze ecosysteemdiensten en de positieve invloed op de mentale en fysieke gezondheid van de Limburgers, zorgt natuur voor **meetbare economische return**. Uit diverse studies blijkt dat elke in de natuur geïnvesteerde euro zo'n tien euro oplevert voor de lokale samenleving.

Een onderzoek volgens de internationaal aanvaarde TEEB-methode (The Economics of Ecosystems and Biodiversity) toont aan dat het Nationaal Park Hoge Kempen jaarlijks maar liefst 191 miljoen euro oplevert voor de lokale economie. Bovendien zijn meer dan 5.000 jobs rechtstreeks gelinkt aan het Nationaal Park⁷. We zien gelijkaardige cijfers in andere Europese landen.

Natuurgericht toerisme en recreatie vormen een belangrijk speerpunt binnen de werking van de Regionale Landschappen. Elke investering in onze landschappen en natuur creëert bijkomende inkomsten en kansen voor werkgelegenheid.

Uit **het grootschalig wandelonderzoek** dat Visit Limburg en de Regionale Landschappen in 2023 lieten uitvoeren, blijkt dat dagjes- en verblijfstoeristen vooral naar Limburg komen voor de aantrekkelijke landschappen en dat de toegankelijkheid van de wandelpaden voor hen heel belangrijk is. Maar liefst 63 % van de bevraagde verblijfstoeristen gaf aan dat wandelen de hoofdactiviteit vormt binnen hun vakantie. Wandelaars besteden gemiddeld 22,9 euro en veel verblijfstoeristen combineren wandelen met horecabezoek. Samen geven wandelaars jaarlijks zo'n 90 miljoen uit in Limburg. Dat is nog zonder de uitgaven aan logies gerekend.

Landschapsfondsen zoals het Wijers- en Voerstreekfonds⁸ bieden kansen aan bottom-up initiatieven van buurtbewoners en actoren die zorgen voor een aantrekkelijk landschap. Deze fondsen worden via visitor payback-acties, sponsoring en giften gespijsd en zorgen voor een actieve betrokkenheid bij de streek.

Zoals reeds blijkt uit het voorbeeld van Nationaal Park Hoge Kempen, zorgen natuur en landschappen voor talloze bijkomende jobs. Eén op tien Limburgse jobs is momenteel gelinkt aan vrijetijdseconomie en natuur vormt hierin een belangrijk onderdeel.

Een mooi voorbeeld zijn de zes **Landschapsteams**, opgezet met provinciale steun en met cofinanciering van alle Limburgse gemeenten. In opdracht van de Regionale Landschappen onderhouden deze teams van arbeiders uit de sociale economie de wandelpaden en bijhorende infrastructuur en het omliggende landschap. Ze zorgen o.a. voor de aanplant en het onderhoud van kleine landschapselementen zoals hagen, poelen, graslanden en houtkanten. Het is een zeer gewaardeerde vorm van dienstverlening aan de Limburgse gemeentebesturen, die niet over voldoende middelen en menskracht beschikken om zelf de wandelgebieden op hun grondgebied te onderhouden.

⁷ <https://www.nationaalparkhogekempen.be/nl/over-ons/hoge-kempen-hoge-baten>

⁸ <https://www.dewijers.be/wijersfonds> <https://www.landschapsfondsvorstreek.be/>

In meer aandacht voor de natuur schuilt ook een (gedeeltelijke) oplossing voor de landbouwcrisis. **Duurzaam landgebruik en korte keten** vormen mee de toekomst van de landbouwsector en dragen bij aan biodiversiteit en milieubescherming. De Limburgse streken kennen heel wat typische soorten die niet of nauwelijks in natuurgebieden voorkomen, maar net afhankelijk zijn van landbouwgebied voor hun voortbestaan. In het historische, circulaire landgebruik van het verleden liggen ook antwoorden die ons kunnen helpen in de huidige klimaat- en biodiversiteitscrisis.

De Regionale Landschappen stimuleren landbouwers om, via aanpassingen in hun bedrijfsvoering, te streven naar **een gezondere bodem en meer lokale biodiversiteit**. Ook bij landschaps- en natuurinrichtingsprojecten, zoals in beekvalleien, betrekken we lokale landbouwers.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan het planten van gemengde, inheemse hagen rond een laagstamplantage, duurzaam beheer van een waardevol grasland, de aanplant en het beheer van heggen of houtkanten rond akkers, het inplanten van bloemenstroken of het beschermen van specifieke akkersoorten zoals de veldleeuwerik of kiekendief.

Dit gebeurt steeds op vrijwillige basis en in **overleg met de landbouwers** in kwestie. We bekijken hierbij ook de financieringsmogelijkheden om hen te belonen voor hun inspanningen en eventueel omzetverlies te compenseren. Dit loopt in samenwerking met de gemeenten, provincie en Vlaamse overheid.

De Regionale Landschappen creëren een stimulerende omgeving voor **alternatieve en aanvullende inkomstenbronnen voor landbouwers**, zoals de lokale vermarkting van korte ketenproducten en hoevertoerisme. Bovendien zetten we, samen met kenniscentra en landbouworganisaties, in op kennisverwerving en –deling en proefprojecten die landbouwers in staat stellen om hun bedrijfsvoering op een meer landschaps- of natuurgerichte en klimaatvriendelijke manier te organiseren.

Natuurgerichte recreatie is niet enkel gunstig voor de fysieke en mentale **gezondheid** van de bevolking, maar ook voor het **bewustzijn en begrip van de natuur**. Door faciliteiten en educatieve programma's te financieren, kunnen we inwoners aanmoedigen om actief deel te nemen aan de bescherming van het milieu.

De komende 5 jaar schakelen we een versnelling hoger om een duurzame landschapseconomie te stimuleren, en dat over het volledige grondgebied van de drie Limburgse Regionale Landschappen, met deze acties:

- Structurele inbedding van de **Limburgse Landschapsteams** als motor om als provincie binnen Vlaanderen een koploperspositie te blijven innemen binnen het Loket Onderhoud Buitengebied⁹ en de Landschapsdeal.
- Verdere uitbouw van **kwalitatieve wandelgebieden** in Limburg, zowel binnen als buiten de erkende Landschapsparken.
- Opzet van **bijkomende, stevige landschapsfondsen** en versterking van de bestaande landschapsfondsen via visitor payback-acties.
- **Stimulans** van **landbouwers** om hun bedrijfsvoering op een meer natuurvriendelijke manier aan te pakken of zich in te zetten voor specifieke soorten. Hiervoor lopen al talloze projecten (bijv. rond houtkanten, hoogstambomen, aanleg van kleine landschapselementen, het beschermen van akkervogels, ...), maar we schalen dit de komende jaren gevoelig op.
- **Projecten** als Straffe Kost die producenten inspireren, ondersteunen en promoten om zich in te zetten voor **korte keten, natuurvriendelijke bedrijfsvoering en biodiversiteit**.
- Het voeren van **keukentafelgesprekken** om landbouwers te informeren en enthousiasmeren. Daarnaast werken we ook met infobrochures, persconferenties, pilootprojecten en infosessies.
- Samen met landbouwers en partners zoals kenniscentra voor de landbouw zoeken naar technieken om de **voedselproductie** verder te **verduurzamen**.
- Onderzoek naar hoe **restproducten** uit landschapsbeheer een **tweede economisch leven** kunnen krijgen.
- Uitrol van de **natuurabonnementen** van het Nationaal Park Hoge Kempen naar andere regio's.

⁹ <https://www.regionalelandschappen.be/publicaties/loket-onderhoud-buitengebied-infobrochure>

LEIDRAAD VOOR RUIMTELIJKE INGREPEN

In 2020 gaf de provincie opdracht aan onderzoeksbureau BUUR om een studie uit te voeren rond de ruimtelijke elementen en kernkwaliteiten van Limburg en haar streken. Ze keken hierbij naar landschapselementen, historisch-morfologische eenheden en economisch-functionele systemen. De studie helpt om onze landschappen beter te begrijpen en hun kwaliteiten te behouden en nog te versterken waar mogelijk. Hun eindrapport biedt een ideale leidraad bij elke ruimtelijke ingreep, om deze af te stemmen op en te integreren in de ruimtelijke en landschappelijke eigenheid van Limburg.

[Je kunt het eindrapport “Referentiekader Ruimtelijke Regionale Eigenheid” hier lezen of downloaden.](#)

Het “Referentiekader Ruimtelijke Regionale Eigenheid” werd opgemaakt in het voorbereidend proces van het [Beleidsplan Ruimte Limburg \(BRL\)](#).

CONCLUSIE

De huidige uitdagingen voor Limburg vergen meer doorgedreven, consequent volgehouden actie. Zo kunnen we van onze unieke en typerende landschappen ijzersterke bondgenoten maken om een Limburg te creëren dat haar geschiedenis eert en tegelijkertijd klaar is voor de uitdagingen van de toekomst. Dit alles in landschappen waar natuur, landbouw en economie elkaar versterken. Zo zijn en blijven we als provincie koploper in het creëren van meer welzijn en welvaart in een groene omgeving waar het wonen, werken en boeren op mensenmaat is.

De Regionale Landschappen zijn de organisaties bij uitstek om als neutrale terreinpartner op te treden en alle stakeholders samen rond tafel te brengen om mee de ambities en kerntaken van het Limburgse beleid waar te maken. Daarom vragen we meer Vlaamse en Europese middelen voor de provincie Limburg en meer middelen voor deze beleidsdomeinen binnen de provincie Limburg, wetende dat elke in het landschap geïnvesteerde euro zichzelf meer dan terugverdient, zowel op financieel als op menselijk vlak.

Met het Actieplan Sterke Limburgse Landschappen 2025-2030 zetten de Limburgse Regionale Landschappen samen met de Provincie Limburg hun schouders onder een natuurlijk sterk Limburg. Voor de realisatie van dit actieplan vragen de Regionale Landschappen dat de Provincie jaarlijks een totaalbudget van 5 miljoen euro voorziet.

Voor de uitvoer van dit ambitieuze Limburgse actieplan zijn voldoende capaciteit en financiële middelen een must. Met een **jaarlijks budget van 5.000.000 euro** gaan we samen ernstig aan de slag. Met deze middelen worden naast de algemene basiswerking van de Regionale Landschappen, de verderzetting van de succesvolle Limburgse Landschapsteams geregeld en zetten we extra in op de streken via een algemeen provinciale coördinator, ondersteund door 3 regiocoördinatoren en 3 watercoördinatoren voor de streken. Met een **gebiedsfonds** van 2.000.000 euro per jaar kunnen we in elke streek concrete (terrein) acties uitvoeren. De provinciale coördinator werkt samen met de regio- en watercoördinatoren het actieplan concreet uit en coördineert de uitvoering op Limburgs niveau. Investeringen komen vanuit het gebiedsfonds.

Bovendien blijven de Regionale Landschappen actief op zoek naar aanvullende middelen vanuit Vlaanderen en Europa, zodat we nog meer kunnen realiseren met de provinciale middelen. We zijn als Regionale Landschappen ook vragende partij om de mogelijkheid naar provinciale cofinanciering van Europese projecten open te stellen voor projecten met een grote maatschappelijke meerwaarde, zoals o.a. natuurgerelateerde projecten.

Verder zullen we dit plan en de bijbehorende acties afstemmen op het lopende en toekomstige Europese en Vlaamse beleid, waaronder de Green Deal. De watercoördinatoren leggen tevens de link met het Blue Deal-programma van Vlaanderen. De regiocoördinatoren stemmen af met andere ruimtelijke processen in hun werkingsgebied.